14. 4. 2010

ID: 61249

Vypořádání SJM

Bylo-li SJM zúženo o nemovitost, kterou manželé nabyli též z prostředků získaných půjčkou (úvěrem), která byla součástí společného jmění, nelze v rámci vypořádání SJM započíst výši dluhu z půjčky (úvěru) ve prospěch vypořádacího podílu toho účastníka, který je výlučným vlastníkem nemovitosti a který také bude úvěr splácet (pokud se účastníci nedohodli jinak). Na tom nic nemění skutečnost, že ve vztahu k bance, která úvěr poskytla, vystupují jako dlužníci nadále všechny osoby, kterým byl úvěr poskytnut.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 183/2008, ze dne 3.12.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce JUDr. E. Z., proti žalované JUDr. I. Z., o vypořádání společného jmění manželů, vedené u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 30 C 179/2004, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. července 2007, č. j. 8 Co 2730/2006-310, ve znění usnesení ze dne 16. srpna 2007, č. j. 8 Co 2730/2006-328, tak, že rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. července 2007, č. j. 8 Co 2730/2006-310, ve znění usnesení ze dne 16. srpna 2007, č. j. 8 Co 2730/2006-328, se ruší a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Českých Budějovicích („soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 28. června 2006, č. j. 30 C 179/2004-215, rozhodl o vypořádání zaniklého společného jmění účastníků tak, že výrokem pod bodem I. přikázal věci tam blíže označené do výlučného vlastnictví žalobce a do výlučného vlastnictví žalované. Výrokem pod bodem II. žalované přikázal dluh ve výši 761.098,21 Kč z hypotečního úvěru poskytnutého K. b., a. s., na základě smlouvy o úvěru č. 23000240062. Výrokem pod bodem III. žalované přikázal dluh ve výši 108.507,45 Kč z úvěru ze stavebního spoření poskytnutého M. p. S. s., a. s., na základě smlouvy č. 1383631751. Výrokem pod bodem IV. žalované přikázal pohledávku ve výši 41.307,02 Kč ze stavebního spoření u M. p. S. s. a. s., na základě smlouvy č. 1383631702. Výrokem pod bodem V. soud žalované přikázal dluh ve výši 108.543,90 Kč ze stavebního spoření u M. p. S. s., a. s., na základě smlouvy č. 1383632551. Výrokem pod bodem VI. žalované přikázal pohledávku ve výši 31.770,21 Kč ze zůstatku na běžném účtu č. 5978350287 vedeném u K. b., a. s. Výrokem pod bodem VII. žalobci přikázal pohledávku ve výši 5.340,- Kč ze životního pojištění u K. p., a. s., na základě smlouvy č. 3191712721. Výrokem pod bodem VIII. žalobci přikázal pohledávku ve výši 13.063,14 Kč z účtu č. 71222823/0300 vedeného u Československé obchodní banky, a. s. Výrokem pod bodem IX. žalobci přikázal pohledávku ve výši 109,74 EUR z účtu 74921793/0300 vedeného u Československé obchodní banky, a. s. Výrokem pod bodem X. žalobci přikázal pohledávku ve výši 11.514,- Kč z pojistné smlouvy č. 22525707-13 vedené u České pojišťovny, a. s., a ke dni 11. 7. 2004 přepracované na pojistnou smlouvu č. 6781361611. Výrokem pod bodem XI. soud žalobci přikázal „advokátní kancelář JUDr. E. Z., IČ 66215251“, v hodnotě 429.703,77 Kč. Dále soud rozhodl výrokem pod bodem XII., které movité věci je žalovaná povinna vydat žalobci. Výrokem pod bodem XIII. soud rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na vyrovnání podílů částku 560.972,33 Kč ve splátkách po 10.000,- Kč měsíčně vždy do posledního dne v měsíci počínaje měsícem následujícím po právní moci rozsudku. Pod body XIV. až XVI. soud rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že manželství účastníků bylo rozvedeno ke dni 14. 1. 2004 a účastníci se nedohodli na vypořádání společného jmění manželů („SJM“). Za trvání manželství účastníci uzavřeli formou notářského zápisu dne 25. 4. 2001, sp. zn. NZ 258/2001, N 268/2001, smlouvu o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů, na základě které dům čp. 220 na parc. č. 557, parc. č. 557 a parc. č. 558, vše v obci a k. ú. V., okres České Budějovice, vyloučili ze SJM s tím, že nemovitosti se staly výlučným vlastnictvím žalované. Soud proto uvedené nemovitosti nezahrnul do společného jmění účastníků. Do SJM rovněž nezahrnul studnu a vedlejší stavbu na pozemku parc. č. 558 v k. ú. V., když dospěl k závěru, že nejsou samostatným předmětem SJM, ale tvoří součást komplexu nemovitostí, které se staly po zúžení SJM výlučným majetkem žalované. Při vypořádání soud vyšel z rovnosti podílů účastníků. Přihlédl k investicím ze společných prostředků účastníků do nemovitostí vyňatých ze SJM v celkové výši 122.637,- Kč, z nichž polovinu musí žalovaná žalobci vrátit. Mezi účastníky bylo sporné, zda rekreační domek na stavební parcele 1358/2 v obci a k. ú. H. P. je výlučným vlastnictvím žalované (jen jí rozestavěný domek darovali smlouvou z 30. 6 1987 její rodiče Ing. F. a J. R. a spolu se stavbou na ni přešlo i právo osobního užívání pozemku), nebo náleží do SJM, když podle tvrzení žalobce stavbu prováděl sám se svým bratrem a kamarády poté, co se i s žalovanou dohodli s jejími rodiči, že na pozemku v osobním užívání budou stavět a rodiče pak na ně rozestavěný domek převedou. Uvedený rozestavěný domek včetně pozemku byl v době převodu znalcem oceněný částkou 46.960,- Kč. Přestože u Okresního soudu v Českém Krumlově bylo pod sp. zn. 2 C 369/2003 vedeno řízení žalobce proti žalované a společnosti E., s. r. o., o určení vlastnictví k uvedeným nemovitostem, nebyla otázka vlastnictví ke sporným nemovitostem v tomto řízení vyřešena, neboť řízení bylo zastaveno po zpětvzetí žaloby. V řízení o vypořádání SJM soud již neřešil otázku, kdo přesně má uvedené nemovitosti ve vlastnictví ani platnost výše zmíněné darovací smlouvy, ale postačil mu závěr, že nemovitosti nenáleží do SJM. Neshledal totiž žádnou dohodu o tom, že by nemovitosti byly převedeny do společného jmění účastníků, ani jinou skutečnost, na základě které by se nemovitosti staly součástí jejich společného jmění. Z tvrzení žalobce, že rodiče žalované slibovali převést dům a pozemek na účastníky, by se dalo dovodit pouze to, že rodiče žalované chtěli mít alespoň zpočátku výstavbu ve své moci, tudíž tu nemohla být dohoda, že se účastníci jako manželé stanou po vzniku stavby jako věci v právním smyslu jejími vlastníky. Mohlo se jednat o pouhý příslib bez právních důsledků, který si rodiče mohli rozmyslet. Soud přihlédl i k tomu, že žalobce dříve neplatnost darovací smlouvy nenamítal a neměl ani námitek k tomu, že na kolaudačním rozhodnutí byla uvedena žalovaná sama jako stavebník a žalobci dala pro zařízení kolaudace plnou moc. Soud uzavřel, že i když je nesporné, že se žalobce s bratrem a kamarády podílel na stavbě (podle tvrzení žalované byla stavba financována jejími rodiči a podle tvrzení žalobce z prostředků ve výši 70.000,- Kč, které získal od bratra z majetkového vyrovnání mezi nimi), nezískali tím účastníci podíl na nemovitostech a vytvoření nové věci nemohlo být způsobem, jak se nemovitosti dostaly do SJM. Soud dále dovodil, že ani v případě, že by darovací smlouva byla neplatná, nebyla by zde dobrá víra účastníků, že nemovitosti nabyli do SJM, nemohli tedy vydržet vlastnictví k uvedeným nemovitostem. Soud zohlednil investice ve výši 200.000,- Kč ze společného majetku do uvedených nemovitostí. Ohledně dalších investic tvrzených žalobcem ve výši 70.000,- Kč vyšel z nesporného tvrzení účastníků, že z této částky byla částka 6.500,- Kč použita na zakoupení kožichu pro žalovanou a u zbývající částky 63.500,- Kč uzavřel, že žalobce jejich investici do výše uvedených nemovitostí neprokázal. Soud přikázal žalované „v souladu s dohodou účastníků“ (kterou však blíže neupřesnil) dluh ve výši 761.098,21 Kč z hypotečního úvěru poskytnutého Komerční bankou, a. s., na výstavbu domu ve Včelné, který je v jejím výlučném vlastnictví. Ohledně této nemovitosti bylo sice SJM zúženo, nicméně dluh vznikl za trvání manželství po vzájemné dohodě účastníků a má svůj vlastní režim bez ohledu na osud nemovitosti. Rovněž jí přikázal dluhy ve výši 108.507,45 Kč a 108.542,99 Kč ze stavebního spoření u M. p. S. s., a. s., dále pohledávku ze zůstatku na běžném účtu u K. b., a. s., a pohledávku ze stavebního spoření u M. p. Žalobci pak přikázal pohledávky z účtů u Č. o. b., a. s., pohledávku ze životního pojištění u K. p., a. s., vedeného na jeho jméno ve výši 5.340,- Kč, pohledávku z pojistné smlouvy vedené u Č. p., a. s., ve výši 11.514,- Kč, majetkovou hodnotu advokátní kanceláře žalobce v hodnotě 429.703,77 Kč (ve výroku uvedl, že

přikazuje „advokátní kancelář JUDr. E. Z.“) a předměty tvořící součást souboru věcí sloužících k podnikání žalobce. Při stanovení majetkové hodnoty advokátní kanceláře soud vycházel ze znaleckého posudku znaleckého ústavu B. – A., a. s., který upravil poté, co žalobce doložil, že k datu 13. 1. 2003 měl peněžní prostředky na bankovních účtech o 37.296,23 Kč nižší, než ze kterých vycházel znalecký posudek. Při vypořádání zohlednil pojistné žalobce ve výši 11.697,- Kč, které mu bylo vyplaceno po zániku SJM, a pojištění žalované ve výši 17.815,- Kč, vyplacené též po zániku SJM, dále přihlédl k částce 28.000,- Kč, zaplacené z výlučných prostředků žalobce na společné úvěry po zániku SJM.

Krajský soud v Českých Budějovicích jako soud odvolací k odvolání obou účastníků rozsudkem ze dne 31. července 2007, č. j. 8 Co 2730/2006-310, ve znění usnesení ze dne 16. srpna 2007, č. j. 8 Co 2730/2006-328, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil ve výroku I. o přikázání movitých věcí účastníkům, ve výrocích II. až IV. o přikázání dluhů a pohledávek do výlučného vlastnictví žalované, ve výrocích VII. až X. a XII. o přikázání pohledávek žalobci a o povinnosti žalované vydat mu movité věci. Ve zbytku rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobci přikázal pohledávku ve výši 11.697,- Kč z pojistné smlouvy vedené u České pojišťovny, a. s., pod č. 22525712-14/5S, přikázal mu i hodnotu podniku, totiž souboru práv vážících se k výkonu advokacie pod IČ 66215251 v celkové výši 429.703, 77 Kč. Žalované přikázal pohledávku ve výši 17.815,- Kč z pojistné smlouvy vedené u Č. p.. a. s. pod č. 22525706 – 17/DPP10/55 a dluh ve výši 116.964,37 Kč z hypotečního úvěru u K. b., a. s., a to ze smlouvy č. 23000240062. Do výlučného vlastnictví žalované přikázal studnu a dům bez č. p./č. e. (zahradní domek) na parc. č. 558 – zahrada, vše v obci a k. ú. V., okres Č. B. Uložil žalobci povinnost zaplatit žalované na vyrovnání jejího podílu částku 565.718,38 ve splátkách s tím, že první ve výši 165.718,39 Kč je splatná do 31. 12. 2007, druhá ve výši 200.000,- Kč je splatná do 30.9. 2008 a poslední ve výši 200.000,- Kč je splatná do 30. 6. 2009. Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení. Pokud se týká hodnoty souboru práv vážících se k výkonu advokacie odvolací soud pouze po formální stránce upravil výrok rozsudku soudu prvního stupně. Dospěl k závěru stejně jako soud prvního stupně, že do masy SJM tato majetková hodnota náleží včetně leasingových práv vážících se k osobnímu automobilu, který žalobce v souvislosti s tímto podnikáním užívá. Konstatoval, že žalobce jako advokát je podnikatelem, který podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění, a to podle zvláštního předpisu. Pak také souhrn hmotných a nehmotných složek tohoto podnikání je možné považovat za podnik svého druhu, který musí být v rámci SJM vypořádán. Ke stejným závěrům jako soud prvního stupně došel i ohledně správnosti znaleckého posudku, zejména, když soud prvního stupně zohlednil rozdíl v zůstatcích na účtech mezi daty 31. 12. 2002 a 13. 1. 2003. Okolnost, že ocenění bylo provedeno k 31. 12. 2002 a nikoliv ke 14. 1. 2003 nemůže za obvyklého chodu věcí mít vliv na tržní hodnotu. Odvolací soud ohledně studny a zahradního domku na parc. č. 588 v k. ú. Včelná dospěl na rozdíl od soudu prvního stupně k závěru, že se jedná o příslušenství pozemku, resp. obytného domu, které nepřechází automaticky s věcí hlavní, ale ve smlouvě o zúžení zákonem stanoveného rozsahu SJM by musela být písemně vyjádřena vůle k převodu konkrétně specifikovaného příslušenství, což se nestalo. Proto uvedené věci soud vypořádal v rámci SJM. Pokud se týká rekreačního domu v k. ú. H. P., doplnil odvolací soud řízení výslechem svědků Ing. F. R. a MUDr. J. K. a dospěl ohledně vlastnictví stavby i ohledně jejího financování ke stejným závěrům jako soud prvního stupně, že nemovitost nenáleží do SJM. Soud dále zahrnul do SJM a přikázal žalované závazek, a to úroky z hypotéčního úvěru poskytnutého K. b., a. s., na základě smlouvy č. 23000240062 na stavbu domu v k. ú. Včelná ve výši 116.964,37 Kč, který soud prvního stupně opomenul zahrnout. Dovodil, že úroky tvoří příslušenství hypotéčního úvěru a jeho nedílnou součást. Jistinu nelze bez smluvní sankce ve výši 25 % z předčasně splacené jistiny zaplatit. Za normálního běhu věcí žalovaná zaplatí jak jistinu, tak i smluvený úrok v plné výši. Odvolací soud přikázal žalobci pohledávku z pojistné smlouvy u Č. p., a. s., ve výši 11.697,- Kč a ve prospěch žalované pohledávku z pojistné smlouvy tamtéž ve výši 17.815,- Kč, které soud prvního stupně opomněl ve výroku uvést, ačkoliv s těmito částkami, jak vyplývá z odůvodnění, počítal. Odvolací soud vypočetl nově aktiva a pasiva a rovněž vypořádací podíl mezi účastníky, přičemž zohlednil i vnos žalobce ve výši 28.000,-

Kč, který vynaložil z výlučných prostředků na společné úvěry po zániku SJM.

Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 odst. 1 písm. a), c) a odst. 3 občanského soudního řádu („o. s. ř.“) a uplatňuje dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř. Dovolání směřuje pouze do výroků, které potvrzují výroky soudu prvního stupně v bodech VII. a X., kterými byla žalobci přikázána pohledávka ze životního pojištění ve výši 5.340,- Kč a pohledávka z pojistné smlouvy u České pojišťovny ve výši 11.514,- Kč, dále se žalobce dovolává do výroku v odstavci třetím, tj. do výroku, kterým mu odvolací soud přikázal hodnotu podniku - souboru práv vážících se k výkonu advokacie v celkové výši 429.703, 77 Kč, do výroku v odstavci pátém, kterým byl žalované přikázán dluh ve výši 116.964,37 Kč z hypotečního úvěru u K. b., a. s., (konkrétně úroky z hypotečního úvěru) a to ze smlouvy č. 23000240062, a do výroku v odstavci sedmém, ve kterém mu soud uložil povinnost zaplatit žalované na vyrovnání jejího podílu částku 565.718,39 Kč. Žalobce nepovažuje za správné ani závěry soudů obou stupňů ohledně vlastnictví rekreačního domu č. e. 37 a pozemků parc. č. 1358/2 a 1358/3 v obci O., k. ú. H. P., které nezahrnuly do masy SJM. Soudu prvního stupně vytýká, že neprovedl v tomto směru v podstatě žádné dokazování a odvolací soud zjistil stav neúplně (zejména měl k této věci podrobně vyslechnout účastníky), věc nesprávně právně posoudil a jeho skutkové závěry jsou v rozporu s provedeným dokazováním. V tomto směru porušil zásadu dvojinstančnosti. Je pravda, že rodiče žalované získali k původní parcele č. 1358/2 právo osobního užívání a chtěli na ní postavit rekreační domek, ale protože si v roce 1985 koupili jinou rekreační nemovitost, ztratili o stavbu rekreačního domku v O. zájem. Nabídli tuto možnost nejprve své starší dceři a jejímu manželovi MUDr. K. a když ti odmítli, tak své mladší dceři (žalované) a žalobci s tím, aby domek postavili na jejich parcele, že následně na ně převedou rozestavěnou stavbu a právo osobního užívání pozemku. Žalobce obstaral a zaplatil stavební dokumentaci, ještě před vydáním stavebního povolení byly vybudovány základy a v následujícím roce obvodové zdivo. V řízení nebylo sporu o tom, že celou stavbu stavěl sám žalobce za přispění svého bratra a dalších známých (žalovaná byla v té době až do 11. 5. 1987 hospitalizována z důvodu rizikového těhotenství). Z této skutečnosti žalobce dovozuje, že se stali se žalovanou vlastníky stavby rekreačního domu jejím vytvořením. Rodiče žalované přesto rozestavěnou stavbu v roce 1987 darovali pouze žalované a žalobce z důvodu zachování dobrých vztahů v rodině se tomu nebránil. Má však za to, že jsou se žalovanou bezpodílovými spoluvlastníky této stavby vytvořené za trvání manželství a že uvedené pozemky získali vydržením. Uvádí, že první fázi stavby do doby jejího převodu financoval ze svých výlučných finančních prostředků vyplacených mu jako vypořádání rodinného majetku jeho bratrem J. Z. v celkové výši 70.000,- Kč. Vyvrací tvrzení žalované, že tyto prostředky na stavbu nepoužil a naopak uvádí, že z důkazů provedených v řízení nelze dovodit, že žalovaná na stavbu použila prostředky získané od svých rodičů (str. 3 dovolání).

Pokud jde o dovoláním napadené výroky týkající se životního a důchodového pojištění, uvádí, že soudy správně zjistily, že pojistné bylo placeno ze společných prostředků, ale podle jeho názoru případné pojistné plnění na základě smluvního vztahu mezi jedním z manželů a pojišťovnou do společného jmění nespadá. Výplata pojistného plnění je vázána na určitou skutečnost a je třeba zkoumat, kdo je v případě plnění oprávněnou osobou. Pokud podmínky plnění nenastaly, je soudem zjišťovaná částka bezpředmětná.

Nepovažuje za správné, že žalované byl přikázán dluh z hypotečního úvěru ve výši 116.964,37 Kč, který má představovat úroky z hypotečního úvěru po odečtení státní podpory. Upozorňuje na nesprávný názor soudu, že hypoteční úvěr nelze předčasně splatit, neboť žalovaná právě z finančních prostředků, které obdržela z prodeje nemovitostí v k. ú. Horní Planá, v roce 2005 provedla mimořádnou splátku na tento úvěr a případně mohla splatit i hypoteční úvěr celý. Soud se nezabýval výplatou státní podpory v dalším období od března 2005 a neuvědomil si, že úroky z hypotečního úvěru jsou podle § 15 odst. 3 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, odečitatelnou položkou od základu daně. Tuto výhodu žalovaná jistě uplatnila. Vytýká odvolacímu soudu, že se vůbec nezabýval

jeho odvolací námitkou, že zbývající část hypotečního úvěru a části úvěrů ze stavebního spoření po uzavření dohody o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů, na základě které přešly do vlastnictví žalované nemovitosti v k. ú. V., nepatří do společného jmění manželů, neboť hypoteční úvěr byl zcela použit ke stavbě domu v k. ú. V. a úvěry ze stavebního spoření byly použity na pořízení součástí této nemovitosti (zejména kuchyňské linky). Jedná se o závazky, které se týkají majetku, který náleží výhradně žalované [§ 143 odst.1 písm. b) obč. zák.]. Soud měl zkoumat platnost dohody o zúžení zákonem stanoveného společného jmění manželů z hlediska účelu sledovaného účastníky. Dohodu uzavírali na žádost žalované za účelem zajištění bydlení pro ni a zejména pro syna účastníků v době, kdy žalobce musel opustit společnou domácnost. Syn však žije od 5. 10. 2003 ve společné domácnosti se žalobcem, neboť byl jako nezletilý svěřen do jeho výchovy. Potom by rodinný dům s pozemky v k. ú. V. měl patřit do zaniklého společného jmění manželů. Soud se rovněž nezabýval jeho odvolací námitkou, že mělo být přihlédnuto k tomu, že žalovaná ze společného jmění nabyla značnou majetkovou hodnotu.

Žalobce má za to, že soud stanovil nesprávnou hodnotu souboru práv vážících se k jeho výkonu advokacie. Uvedená hodnota není vyjádřením tržní hodnoty těchto práv (sám znalec uvedl, že tržní hodnotu stanovit nelze). Namítá, že znalecký posudek, kterým tato práva byla oceněna, je alespoň z části nesprávný. Znalec jednak neprovedl ocenění ke dni rozvodu manželství, ač měl k dispozici peněžní deník s údaji k tomuto dni, jednak oceněné pohledávky započítal v čisté hodnotě bez přihlédnutí ke zdanění.

Žalobce brojí i proti výši splátek uložených mu k vyplacení vypořádacího podílu žalované. Namítá, že soudy měly přihlédnout i k tomu, že žalovaná se před právní mocí rozvodového rozsudku chovala v rozporu s dobrými mravy, když v úmyslu zkrátit hodnotu společného jmění prodala osobní automobil zn. F., zrušila spoření do penzijního fondu a získané prostředky utratila nebo skryla. Má za to, že soud neprovedl řádné vypořádání společného jmění manželů ve smyslu § 150 odst. 2 obč. zák.; toto měl učinit na základě vlastní iniciativy bez ohledu na návrhy účastníků a pokud to neudělal, porušil zásadu dvojinstančnosti; proto je řízení postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a rovněž rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

Podle čl. II. – přechodná ustanovení, bodu 12 zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, účinného od 1. 7. 2009 (vyjma ustanovení čl. I bodů 69, 71 a 100, ustanovení čl. XIII a ustanovení čl. XVII bodu 1, která nabývají účinnosti 23. 1. 2009), dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vyhlášeným (vydaným) přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů; užití nového ustanovení § 243c odst. 2 tím není dotčeno.

Dovolací soud proto při projednání dovolání postupoval podle občanského soudního řádu ve znění účinném před jeho novelizací provedenou zákonem č. 7/2009 Sb.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je částečně přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) a c) o. s. ř., že jsou uplatněny dovolací důvody upravené v § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. a v § 241a odst. 3 o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je částečně důvodné.

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 5. února 2001, sp. zn. 22 Cdo 2669/2000, publikovaném pod č. C 12 Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu (dále jen „Soubor rozhodnutí“) dovodil, že „dovolací soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost výroku rozsudku odvolacího soudu, proti němuž není dovolání přípustné, i když z pohledu ustanovení § 242 odst. 2 písm. d) o. s. ř., ve znění před

novelou č. 30/2000 Sb., jde o spor, v němž určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky vyplývá z právního předpisu“. K obdobnému právnímu názoru dospěl v rozsudku ze dne 25. června 1998, sp. zn. 3 Cdon 117/96, uveřejněném již dříve ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 27, sešit 5, ročník 1999, podle kterého „dovolací soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost výroku rozsudku odvolacího soudu, proti němuž není dovolání přípustné, i když z pohledu ustanovení § 242 odst. 2 písm. d) o. s. ř. jde o spor, v němž určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky vyplývá z právního předpisu. Propojení výroku odvolacího soudu, proti němuž dovolání přípustné je, s výrokem, který není přípustné zkoumat, se při rozhodnutí o dovolání projevuje v tom, že shledá-li soud důvody pro zrušení přezkoumávaného výroku, zruší současně i výrok, jehož sepětí se zkoumaným výrokem vymezuje ustanovení § 242 odst. 2 o. s. ř.“.

Pokud tedy odvolací soud změní rozhodnutí soudu prvního stupně o vypořádání SJM jen ohledně některých vypořádávaných položek, může dovolací soud přezkoumat jeho rozsudek jako měnící pouze v rozsahu změny rozsudku prvního stupně; rozhodnutí týkající se položek, které nebyly změnou rozhodnutí soudu prvního stupně v odvolacím řízení dotčeny, lze přezkoumat jen za podmínek uvedených v § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.. Propojení zkoumané části výroku rozhodnutí odvolacího soudu s částí výroku, která přezkoumání nepodléhá, se při rozhodnutí o dovolání projevuje v tom, že shledá-li dovolací soud důvody pro zrušení přezkoumávaného výroku, zruší současně i výrok, který přezkoumávat nelze.

K podání dovolání je subjektivně oprávněn pouze ten účastník, v jehož poměrech rozhodnutím odvolacího soudu nastala újma, odstranitelná tím, že dovolací soud toto rozhodnutí zruší (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. února 2001, sp. zn. 29 Cdo 2357/2000, Soubor rozhodnutí č. C 154). Proto nelze přípustnost dovolání ve smyslu § 237 odst. 1 písm. a) OSŘ opřít o takovou změnu napadeného rozhodnutí, která byla pro dovolatele příznivá. V dané věci je tak dovolání podle uvedeného ustanovení přípustné (a důvodné) ohledně části výroku týkající se vypořádání úroků z hypotéčního úvěru.

Pokud jde o položky, ohledně kterých odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil, mohlo by být dovolání přípustné jen za podmínek § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., tedy v případě, že by dovolací soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Protože dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je přípustné jen pro řešení právních otázek, je dovolatel oprávněn napadnout rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž má být přípustnost dovolání založena podle tohoto ustanovení, toliko z dovolacího důvodu uvedeného v 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.; v dovolání proto nelze uplatnit tvrzení, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování (§ 241a odst. 3 o. s. ř.). Dovolací soud tak musí vycházet ze skutkových zjištění učiněných v nalézacím řízení.

Otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, lze výjimečně zvažovat i z hlediska námitky, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.], jestliže posouzení, zda řízení je postiženo procesní vadou, vychází ze střetu odlišných právních názorů na výklad procesního předpisu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. května 2005, sp. zn. 20 Cdo 1591/2004, Soubor rozhodnutí č. C 3339).

Rozsudek odvolacího soudu ve většině jeho potvrzujících výroků není rozhodnutím, které má po právní stránce zásadní význam, a tudíž dovolání proti těmto výrokům není přípustné.

Především nelze přisvědčit dovolací námitce, že soud měl z vlastní iniciativy zjišťovat, co je předmětem vypořádání. Podle novější judikatury, reagující na posílení zásady projednací i dispoziční v občanském soudním řízení a také na prohloubeni dispoziční volnosti subjektů soukromého práva, platí: „Soud může do vypořádání zaniklého společného jmění manželů zahrnout jen ten majetek, který účastníci výslovně učinili předmětem vypořádání; to platí i pro zápočty toho, co bylo vynaloženo ze společného majetku na výlučné majetky manželů a naopak“ (rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. 22 Cdo 1112/2006, Soudní rozhledy č. 9/2007). Z toho je zřejmé, že soud ani není oprávněn z vlastní iniciativy zjišťovat majetek, který měl do vypořádaného SJM patřit (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2008, sp. zn. 22 Cdo 4116/2007, www.nsoud.cz). Důkazní břemeno ohledně určitých skutečností leží na tom účastníku řízení, který z existence těchto skutečností vyvozuje pro sebe příznivé právní důsledky; jde o toho účastníka, který existenci těchto skutečností také tvrdí (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2727/99, publikovaný v Souboru rozhodnutí pod č. C 528). Na účastníkovi, který tvrdí, že určitá věc je ve společném jmění manželů, leží důkazní břemeno, že věc byla nabyta za trvání manželství; pokud se toto nabytí prokáže a druhý z manželů tvrdí skutečnosti, které i v takovém případě věc ze společného jmění vylučují, bude na něm důkazní břemeno ohledně těchto skutečností (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2615/2004, Soubor rozhodnutí č. C 3698). To platí i ohledně částek, které měl jeden z účastníků (v dané věci žalovaná) získat prodejem společných věcí a zatajením výtěžku. Lze ještě dodat, že pokud návrh na vypořádání ohledně určité položky není podán do tří let od zániku společného jmění, platí ohledně ní § 150 odst. 4 obč. zák.

V daném případě soudy neučinily skutkové zjištění, že by žalovaná učinila majetkové dispozice a získanou částku zatajila, resp. použila pro svou potřebu; dovolací námitky tak nelze podřadit pod § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. a pro řešení této otázky tak není dovolání přípustné.

K otázce zahrnutí plnění z pojistných smluv uvedených dovolatelem do vypořádání je třeba uvést, že odvolací soud se touto otázkou vůbec nezabýval, a to zjevně proto, že v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně žalobce takovou námitku neuplatnil. I když v odvolacím řízení lze rozsudek soudu prvního stupně přezkoumat i z důvodů, které nebyly v odvolání uplatněny (§ 212a odst. 1 o. s. ř.), samotná skutečnost, že odvolací soud se nezabýval otázkou v odvolání neuplatněnou nezakládá dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. a nečiní z napadeného rozsudku rozhodnutí po právní stránce zásadní (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. července 2009, sp. zn. 22 Cdo 122/2008).

Dovolatel dále polemizuje se skutkovými zjištěními ohledně ceny jeho advokátní praxe, zejména nesouhlasí se znaleckým posudkem. Ani zde však neuvádí nic, co by z rozsudku odvolacího soudu činilo rozhodnutí po právní stránce zásadního významu. Soud vyšel správně ze znaleckého posudku, jehož správnost dovolatel zpochybnil, odvolací soud se však jeho námitkami zabýval a vysvětlil, proč k nim nepřihlédl. V dovolacím řízení, ve kterém se ke skutečnostem relevantním podle hmotného práva neprovádí dokazování ani hodnocení důkazů (viz § 243a odst. 2 o. s. ř.), však nelze správnost znaleckého posudku přezkoumávat; v úvahu přichází pouze zkoumání, zda na místě nebylo nařízení revizního znaleckého posudku (k tomu viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. června 2008, sp. zn. 22 Cdo 1290/2007, Soubor rozhodnutí č. C 6293). I v případě, že by revizní posudek měl být proveden, mohlo by jít jen o vadu řízení ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., která by z napadeného rozsudku nemohla činit rozhodnutí po právní stránce zásadní a vést tak k připuštění dovolání.

Pokud jde o dům a pozemky v části obce Olšina v katastrálním území Horní Planá, dovolatel zpochybňuje skutková zjištění soudů a polemizuje s hodnocením důkazů; uplatňuje tak dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 3 o. s. ř., pro nejž však dovolání proti potvrzujícímu rozhodnutí podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. připustit nelze. To platí i o jeho námitkách proti rozsahu dokazování, které by – pokud by byly oprávněné – mohly založit dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. a)

o. s. ř., jenž by ovšem v tomto případě nemohl z napadeného rozsudku činit rozhodnutí po právní stránce zásadní. Neplatnost smlouvy o zúžení SJM (resp. skutečnosti ji zakládající) a tudíž nutnost zahrnout do vypořádání dům ve V. žalobce v řízení ani v odvolání neuplatnil; z pouhé skutečnosti, že v žalobě uvedl, že touto dohodou chtěla žalovaná zajistit bydlení své a syna účastníků, se neplatnost nijak nepodávala a nelze soudu vytýkat, že se touto otázkou nezabýval. Až potud není dovolání přípustné.

Dovolatel dále namítá, že předmětem zápočtu ve prospěch žalované neměl být dluh ve výši 761.098,21 Kč z hypotečního úvěru poskytnutého K. b., a. s., na výstavbu domu ve V., u K. b., neboť ten byl vynaložen na nemovitost, která je v jejím výlučném vlastnictví na základě dohody o zúžení SJM; obdobně to platí i o dluhu ze stavebního spoření, neboť úvěr byl použit na zařízení tohoto domu.

Odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalované přikázal dluh představovaný úroky z hypotéčního úvěru poskytnutého K. b., a. s., na základě smlouvy č. 23000240062 na stavbu domu v k. ú. V. ve výši 116.964,37 Kč. V této části je dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. Současně odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v části, ve které byl žalované přikázán dluh z tohoto hypotéčního úvěru a ze stavebního spoření, a v souladu s tím jí byl stanoven vypořádací podíl. Odvolací námitkou žalobce, že tyto úvěry se týkaly pouze nemovitostí a dalších věcí ve výlučném vlastnictví žalované a „proto jejich zůstatky již nemohou patřit do zaniklého SJM a měly být žalované přikázány bez jakéhokoli dalšího vypořádání“ se odvolací soud nezabýval. Dovolací soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné i pokud jde o posouzení podmínek, za jakých může být při stanovení vypořádacího podílu zohledněn zůstatek společného dluhu účastníků, pokud prostředky takto získané byly použity na věc, která již v době trvání společného jmění připadla do výlučného vlastnictví jen jednoho z manželů; jde o právní otázku v judikatuře dosud neřešenou, která z napadeného rozsudku v této části činí rozhodnutí, které má pro právní stránce zásadní význam.

K otázce vypořádání společných prostředků, vynaložených na pořízení původně společné nemovitosti do doby jejího vyloučení ze společného jmění, dovolací soud uvádí: Dojde-li k zániku či zúžení společného jmění, je třeba provést vypořádání; jestliže však účastníci v dohodě o zúžení společného jmění (§ 143a odst. 1 ObčZ) sjednají, že k dalšímu vypořádání nemá již dojít, nelze jej provést. V dané věci se soud prvního stupně z tohoto hlediska věcí zabýval; jeho závěry však žalobce v odvolání nenapadl a proto se jimi odvolací soud nezabýval.

Je tedy třeba posuzovat vypořádání nákladů učiněných na nemovitost po jejím vynětí ze společného jmění. Dovolací soud se již zabýval případem, kdy byla ze společných prostředků nabyta věc, které se v důsledku dohody o zúžení bezpodílového spoluvlastnictví manželů vůbec součástí tohoto spoluvlastnictví nestala, a vyslovil: „Jestliže jeden z manželů na základě dohody o zúžení bezpodílového spoluvlastnictví manželů nabyl určitou věc pořízenou ze společných prostředků do svého výlučného vlastnictví, pak při pozdějším vypořádání tohoto spoluvlastnictví se společné prostředky vynaložené na uvedenou věc vypořádají jako investice společné vynaložené na oddělený majetek manžela – vlastníka věci“ (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2006, sp. zn. 22 Cdo 2406/2004, Právní rozhledy č. 24/2006). V dané věci šlo naopak o případ, kdy ze společného jmění byla vyloučena nemovitost, pořízená i za pomoci úvěru, který byl součástí společného jmění manželů. Peněžní částky, vynaložené na splácení tohoto úvěru po nabytí účinnosti dohody o zúžení SJM za trvání manželství představovaly investici ze společného majetku na výlučný majetek žalované.

Za této situace ovšem nebylo důvodu pro to, aby nesplacená část úvěru vynaloženého na pořízení věcí ve výlučném vlastnictví žalované včetně úroků byla započtena v její prospěch; i do budoucna půjde o investice, které žalovaná vynaloží ze svého na svůj výlučný majetek, který nebyl předmětem soudního vypořádání SJM, a není důvod, aby tato částka byla v její prospěch do závěrečného vypořádání zahrnuta. Jinak řečeno: od okamžiku, kdy předmětná nemovitost (resp. další věci) byla

dohodou o zúžení SJM vyňata ze společného jmění a stala se výlučným majetkem žalované, představovaly další splátky úvěru investici ze společného jmění, vynaloženou na výlučný majetek (za předpokladu, že v dohodě o zúžení nebylo sjednáno něco jiného). To, co žalovaná zaplatí na splátkách hypotéčního úvěru po zániku SJM, tak představuje její náklad na její výlučný majetek, a nemůže tak být předmětem zápočtu při vypořádání.

Bylo-li tedy SJM zúženo o nemovitost, kterou manželé nabyli též z prostředků získaných půjčkou (úvěrem), která byla součástí společného jmění, nelze v rámci vypořádání SJM započíst výši dluhu z půjčky (úvěru) ve prospěch vypořádacího podílu toho účastníka, který je výlučným vlastníkem nemovitosti a který také bude úvěr splácet (pokud se účastníci nedohodli jinak). Na tom nic nemění skutečnost, že ve vztahu k bance, která úvěr poskytla, vystupují jako dlužníci nadále všechny osoby, kterým byl úvěr poskytnut.

Tyto úvahy lze vztáhnout i na příslušenství dluhu; proto by bylo nadbytečné zabývat se problematikou případných zvýhodnění hypotéky poskytnuté na bydlení.

Z uvedených hledisek se odvolací soud věcí při stanovení výše vypořádacího podílu nezabýval; jeho rozsudek tak spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.] a dovolání je částečně důvodné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení (243b odst. 2, 3 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odměna advokáta
- Obydlí
- Územní plán
- Základní vzdělávání (exkluzivně pro předplatitele)
- Žalobní argumentace (exkluzivně pro předplatitele)
- Zastavení exekuce
- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody zaměstnancem
- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Zajištění dluhu (exkluzivně pro předplatitele)